

VARIA
X

Bratislava
Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV
2003

VARIA

X

**Zborník materiálov z X. kolokvia mladých jazykovedcov
(Modra-Piesok 22. – 24. 11. 2000)**

**Zostavili
Mira Nábělková a Mária Šimková**

**Bratislava
Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV
2003**

Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV
Bratislava

Vedecký redaktor

Doc. PhDr. Slavomír Ondrejovič, CSc.

Recenzent

Prof. PhDr. Ján Horecký, DrSc.

ISBN 80-89037-04-6

Adaptácia nemeckých terénnych názvov do slovenskej toponymickej sústavy (na príklade Dobšinej)

Jaromír Krško

Fakulta humanitných vied UMB, Banská Bystrica

Zlé hospodárske pomery Horného Uhorska na začiatku 12. storočia, umocnené tatárskym plienením v rokoch 1241 – 1242, riešil panovnícky rod Anžovcov pozývaním nemeckých kolonistov do svojej krajiny. Išlo najmä o baníkov a remeselníkov. Prílev nemeckého etnika bol najväčší v 13. storočí za panovania kráľa Karola Róberta z Anžu (1288 – 1342). Nemeckí kolonisti osídľovali najmä oblasti s hojným výskytom nerastného bohatstva, väčšinou išlo o hornaté územie stredného Slovenska. Vytvorilo sa niekoľko centier s nemeckým etnikom – tzv. Hauerland (Matejčík, 1995; Lupták, 1998), tu boli Nemci sústredení najmä v okolí Kremnice, Banskej Štiavnice, neskôr aj Handlovej a ďalších miest. Gemer prilákal nemeckých kolonistov najmä do oblasti stredného Gemera, pretože sa tu nachádzali obrovské zásoby železnej rudy¹.

História Dobšinej bola zo začiatku spojená so slovenským etnikom. Prvá zachovaná listina z roku 1243 hovorí, že rod Ákošovcov dostal do daru územie, na ktorom sa dnes nachádza mesto Dobšiná spolu s okolitými lesmi a pasienkami. Vnuci Ditricha z rodu Ákošovcov roku 1326 prenajali okolité lesy aj s rozvíjajúcou sa osadou šoltýsovi, Razlovmu synovi Mikulášovi, pod podmienkou, že bude všemožne podporovať osídľovanie mesta na krupinskom práve. Šoltýs Mikuláš však priviedol osadu do katastrofálneho stavu. Po vymretí Ákošovcov pokračovali v osídľovaní dva silné rody – Štítnikovci a Bebekovci. V tomto čase boli pozvaní zmluvnými šoltýsmi, tzv. lokátormi, aj nemeckí baníci, ktorí boli známi ako vynikajúci banskí odborníci a technici. Nemeckí banskí odborníci mali zvýšiť ťažbu nerastných surovín a objaviť nové ložiská nerastov. Na území, na ktorom sa usadili, našli bohaté zásoby nerastných surovín. Vrcholom rozmachu Dobšinej bolo obdobie 17. – 18. storočia, keď tu ťažili železo, meď, kobalt, nikel, ortuť, azbest a striebro (Kanaba, 1970, s. 209). Počet prisťahovalých Nemcov sa zvyšoval až do 14. storočia, keď ich počet prevýšil slovenské etnikum. Tento stav sa začal meniť najmä po roku 1847, pretože v tomto roku bola zastavená ťažba železnej rudy. V tomto čase sa znížil počet obyvateľov zo 6238 na 4078 (Valiska, 1980, s. 23). Časť obyvateľov sa vystažovala do Ameriky, Nemecka, Rakúska a Uhorska, niekoľko rodín odišlo do iných častí Slovenska. Ďalšia fáza zníženia počtu nemeckého etnika v Dobšinej nastala po druhej svetovej vojne, pretože časť Nemcov sa vystažovala do Nemecka a Rakúska.

¹ G. Frák píše, že podľa výpočtov banských geológov z roku 1792 bolo v banských poliach Železnika dovedna okolo 14,8 milióna (!) ton železa (Frák, 1987, s. 30).

Spolužitie dvoch etník sa prejavilo aj v toponymii Dobšinej, v rámci ktorej existujú terénne názvy slovenského i nemeckého pôvodu.

V dnešných katastrálnych mapách nachádzame väčšinu slovenských názvov, do II. svetovej vojny a krátko po nej však mnohé dnešné slovenské pomenovania mali nemeckú podobu:

Proces revízie nemeckých terénnych názvov siaha do obdobia po II. svetovej vojne, po vyst'ahovaní nemeckého obyvateľ'stva z českého pohraničia a jeho následnom osídlení Čechmi a Slovákmi. Prvotná zmena názvov bola živelná, bola čiastočne ponechaná na novoprist'ahovaných obyvateľ'ov. Výsledky však boli, ako píše V. Šmilauer, „velmi nejednotné a leckdy nevhodné“ (Šmilauer, 1957, s. 262). Ďalšie zmeny terénnych názvov pochádzali priamo od kartograf'ov, ktorí však riešili problematické prípady nevhodným spôsobom – nemecký názov jednoducho z mapy vymazali a nenahradili ho žiadnym pomenovaním. Preto bola r. 1951 zriadená Názvoslovná komisia, ktorej cieľom bolo zrevidovať české terénne názvy a ustáliť písanie cudzojazyčných názvov – ich grafickú podobu, skloňovanie a odvodzovanie nových názvov. Hlavné zásady, ktorých sa Názvoslovná komisia pridržiavala, boli:

„1. Zmeny se mají omezovat na nejmenší možnou míru a nikdy se nemá bez velmi vážného důvodu měnit název vžitý.

2. Německé názvy je třeba nahrazovat českými, protože v pohraničí došlo k úplné výměně obyvatel'stva. – To se však nevztahuje na názvy historicky důležité a obecně známé; počestí se tedy *Amonsgrün* a *Freudenheim*, nikoli však *Frydlant* a *Rumburk*.

3. Počest'ování se děje buď překladem, nebo samostatným českým názvem. Při tom je třeba tvořit názvy z obecných jmen dnes běžných a způsoby živými; tvoření jmen z vlastních jmen osobních není zásadně vhodné“ (Šmilauer, 1957, s. 266).

Zmena nemeckých názvov po II. svetovej vojne nastala aj na Slovensku. Nezačali sa meniť len terénne názvy, ale postupne sa premenovávali aj ojkonymá, ktoré obsahovali topolexému *nemecký/nemecká/nemecké* – *Nemecká Lupča* sa premenovala na *Partizánsku Lupču* (prvý zápis r. 1252 bol *Lipche/Lypche*, ... 1773 *Nemecka Lypča*, 1808 *Nemecká Lupča*, 1946 *Partizánska Lupča* – VSONS, II., s. 370), *Nemecké Pravno* bolo premenované na *Nitrianske Pravno* (prvý zápis roku 1393 bol *Prona*, 1493 *Nemethprona*, 1773 *Nemeczke Prawno*, 1920 *Nemecké Pravno*, 1946 *Nitrianske Pravno* – VSONS, II., s. 304). Trend „eliminovania“ nemčiny ako vyučovacieho jazyka po roku 1945 bol aj v školstve. Oproti predvojnovým rokom sa zredukovalo vyučovanie nemeckého jazyka na školách.²

² Postavenie nemeckého jazyka v rámci vyučovania cudzích jazykov v ČSR pred rokom 1945 a po ňom by bolo dobrou témou na samostatnú štúdiu. Toto však nie je predmetom tohto príspevku, preto mu nebudeme venovať viac pozornosti.

Proces adaptácie terénnych názvov na Slovensku začal, podobne ako v Čechách, najmä v päťdesiatych rokoch. Tak to bolo aj v Dobšinej (Černická, 1998, s. 1 – 2). Nevieme, či bola vytvorená osobitná názvoslovná komisia, ale na premenúvaní sa podieľali lesní inžinieri, vedúci baní v Dobšinej a ľudia zaoberajúci sa históriou Dobšinej.

Pôvodní (pristťahovaní) obyvatelia Dobšinej hovorili nemeckým dialektom – bulejnércinou. J. Valiska opísal bulejnérske nárečie Dobšinej v monografii *Nemecké nárečie Dobšinej* (1980). V úvodných kapitolách charakterizuje toto nárečie ako dialekt enkláv, ktoré nemožno porovnať so žiadnym nemeckým nárečím, pretože obyvatelia Dobšinej sa počas rôznych pohrôm premiešavali aj s Nemcami z dolného Spiša, stredného Gemera a pod. J. Valiska píše: „Nárečia enkláv majú koloniálny charakter. To znamená, že nie sú jednoducho odštiepené útvary určitého nárečia, ktoré naďalej existuje niekde v Bavorsku, zatiaľ čo ono, ktoré navždy stratilo kontakt s materským nárečím, sa vyvíja v slovenskom obklúčení a iba v kontakte so slovenčinou“ (Valiska, 1980, s. 23). Väčšina pôvodných terénnych názvov preto nebola v nemčine, ale v tomto nárečí. Z tohto dôvodu sa premenovávanie zúčastnili ľudia, ktorí ešte ovládajú (ovládali) bulejnérsky dialekt a vedeli posúdiť vhodnosť nového slovenského názvu.

Problematikou adaptácie nemeckých terénnych názvov do domácej toponymickej sústavy sa v poľskej onomastike zaoberala Barbara Czopek-Kopciuch v monografii *Adaptacje niemieckich nazw miejscowych w języku polskim* (1995). V tretej kapitole (Stan badań) autorka sumarizuje dovtedajšie štúdie o adaptácii nemeckých terénnych názvov, ktoré publikovali poľskí onomastici. Najpresnejšie členenie, najbližšie k našim výsledkom, mal H. Górniewicz (1973), ktorý adaptované názvy rozdelil do 6 skupín:

- „1. substytucje fonetyczne;
2. substytucje fonetyczne z dodaniem polskiego formantu;
3. tłumaczenia;
4. tłumaczenia z dodaniem polskiego formantu;
5. hybrydy (nazwy mieszane);
6. urzędowe zmiany nazw“ (Górniewicz, In: Czopek-Kopciuch, 1995, s. 26).

Z toponymie Dobšinej, ktorú v rámci diplomovej práce zozbierala a analyzovala E. Černická (1998), sme zistili, že sústavu terénnych názvov tohto stredogemerského mestečka tvorí 203 názvov, z ktorých len 3 pomenovania sú maďarského pôvodu (*Jóramenő, Sajó, Tünderfőg*). Zvyšné názvy sú dnes väčšinou slovenského pôvodu, časť z nich však vznikla adaptáciou nemeckých terénnych názvov. Proces adaptácie sme rozdelili do 6 spôsobov: 1. kalky; 2. polokalky; 3. eliptické kalky; 4. prevzaté slová; 5. identické slová; 6. voľné preklady.

Kalky sú doslovné preklady pôvodných nemeckých podôb terénnych názvov do slovenčiny.³ Tento proces zmien proprií bol v toponymii Dobšinej naj-

³ Podľa triedenia H. Górnwicza ide o „tłumaczenia“.

častejší. Vzniklo ním najväčšie množstvo názvov geomorfologických objektov. Kalky, polokalky a eliptické kalky mohli vzniknúť vďaka tomu, že bola známa motivácia nemeckého propria, prípadne sa dalo (správne) analyzovať pôvodné propriálizované apelatívum. Problémom však ostáva pôvodný význam apelatíva, pretože mnohé (aj bulejnárske) názvy sa mohli hláskoslovne upravovať, adaptovaná podoba z bulejnársčiny do nemčiny mohla zaznamenať sémantické posuny (napr. slovenské proprium *Pracháreň* zodpovedalo nemeckému *Pulvermühle* (teda – Prašný mlyn), ale v bulejnárskom nárečí malo podobu *Pulverturen* – Prašná veža). Slovenské významy pôvodných nemeckých (bulejnárskych) názvov preto nemusia plne korešpondovať s pôvodným významom.

Pri kalkoch boli preložené všetky časti pôvodného nemeckého (bulejnárskeho) názvu (substantívum, adjektívum, predložka). Z hľadiska prekladu jednotlivých častí pôvodného názvu rozoznávame kalky s adekvátnym prekladom všetkých častí pôvodného názvu a kalky, v ktorých je niektorý člen preložený odlišným slovenským významom (napr. podľa charakteru objektu, jeho tvaru a pod.). Kalky teda delíme:⁴

- a) kalky s adekvátnym prekladom: *Borovkový kopec* < *Helprhibl* (bulejnárske e *Helpr* – čučoriedka + bulejnárske r *hibl* – kopec) – ide o nárečovú podobu štandardizovaného toponyma, pretože správne by malo byť *Čučoriedkový kopec* (v stredogemerskom nárečí *borovka* = čučoriedka); *Božia pomoc* < *Hilfe Gottes* (bulejnársky názov *Gottes Helf*) – e *Hilfe* – pomoc + r *Gott* – boh; ide o pomenovanie banskej štôlne, ktorej názov mal ochraňovať baníkov pred bankskými nešťastiami; *Diviací kopec* < *Eberberg* (r *Eber* – diviak + r *Berg* – vrch); *Dolná záhrada* < *Unterer Garten* (*unter* – spodný, dolný + r *Garten* – záhrada); *Na vršku* < *Am Höhe* (*am* – na + e *Höhe* – vrch, vršok); *Okružly krik* < *Runder Busch* (e *Runde* – okruh + r *Busch* – krik); *Pila* < *Säge* (e *Säge* – pila); *Pod skalou* < *Unterm Stein* (*unterm* – (hovorovo) pod + r *Stein* – skala, kameň); *Tesnina* < *Enge* (e *Enge* – tesnosť, úžina); *Zbojnícka skala* < *Räuberstein* (r *Räuber* – zbojník + r *Stein* – skala, kameň); *Žobrácka studnička* < *Bettlers Brunnel* (r *Bettler* – žobrák + r *Brunnen* – studňa, žriedlo);
- b) kalky, ktorých druhá časť pomenovania nie je preložená adekvátnym slovenským ekvivalentom, ale význam je upravený podľa charakteru objektu: *Čierna hora* (les, lúka) < *Schwarzenberg* (*schwarz* – čierny + r *Berg* – vrch), adekvátny kalk by teda mal byť *Čierny vrch*; *Dlhá hora* (les, lúka) < *Langenberg* (*lang* – dlhý + r *Berg* – vrch); *Pod Čiernou horou* < *Unterm Schwarzenberg* (*unterm* – pod tým + *schwarz* – čierny + r *Berg* – vrch); *Vlčia dolina* < *Wolfseifen* (r *Wolf* – vlk + s *Seifen* – ryžovisko).

Polokalky predstavujú takú slovenskú formu pôvodného nemeckého terénneho názvu, pri ktorom zostáva časť pôvodného názvu nepreložená, pretože je

⁴Z priestorových dôvodov uvedieme ako príklady len niekoľko terénnych názvov, pretože model zostáva rovnaký.

nepreložiteľná (najčastejšie ide o osobné meno majiteľa, pri predložkových názvoch ide o nepreložený relačný objekt), časť je nahradená iným významom a pod. Polokalkami nevzniklo také veľké množstvo názvov ako kalkami, napriek tomu je ich podiel na vytváraní nových pomenovaní výrazný. Na základe analýzy rozoznávame niekoľko druhov polokalkov terénnych názvov, a to podľa toho, aká časť polokalku nie je preložená:

- a) nepreložiteľná časť je osobné meno (pôvodného) majiteľa objektu⁵: *Gubova dolina* < *Gubas Grund* (Guba – osobné meno + r Grund – pôda, zem); *Krištofova roveň* < *Kristofebene* (Kristof/Krištof – osobné meno + e Ebene – rovina, planina); *Kohariho lúka* < *Kohare Flecken* (v bulejnerčine *Kohare Fleckn*) (Kohar/Kohári – osobné meno + r Flecken – kus, časť zeme, v bulejnerskom nárečí – lúka);
- b) nepreložiteľná časť predstavuje nadradený (relačný) objekt a preložená je len predložka nového terénneho názvu: *Na Flose* < *Om Floos* (om – v bulejnerskom dialekte *na* + Flos – terénny názov); *Na Gugli* < *Of der Gugl* (of – na + Gugl – terénny názov); *Pod Hanesovou* < *Unter Hanneshöhe* (unter – pod + Hanneshöhe – terénny názov);
- c) nemecké dvojčlenné pomenovanie bolo preložené jedným slovenským výrazom, pretože v slovenčine existuje takáto forma apelatíva: *Jedlina* < *Tannenwald* (e Tanne – jedľa + r Wald – hora, les); *Včeláre* < *Biengarden* (e Biene – včela + r Garten – záhrada) – na tejto lúke bývali úle so včelami, správne by malo byť *Včelnica*); *Papiereň* < *Papiermühle* (s Papier – papier + e Mühle – mlyn); *Pracháreň* < *Pulvermühle* (s Pulver – prach + e Mühle – mlyn).

Eliptické kalky sú také preklady názvov, ktoré v slovenskom názve majú len časť nemeckého propria, prípadne dvojslovný tvar pôvodného pomenovania je nahradený jedným výrazom. Eliptické kalky tvoria približne 10 % pomenovaní dobšinského chotára. Ide o kalky, ktoré obsahujú len časť pôvodného nemeckého názvu (najčastejšie substantívnu, ale môže byť elidovaná aj adjektívna časť): *Cínová* < *Zinopelkamm* (s Zinn – cín + r Kamm – hrebeň); *Dedičná* < *Erbstollen* (r Erb – dedič + r Stollen – štôlna); *Hámor* < *Streckhammer* (e Strecke – trať + r Hammer – hámor); *Strieborné* < *Silberzech* (e Silber – striebro + e Zeche – cech, v bulejnerskom nárečí *baňa*).

Prevzaté slová sa prebrali v podobe, akú si priniesli pôvodní nemeckí kolonisti. Fonémy, ktoré slovenčina nemala, sa nahradili zvukovo najbližšími fonémami. Do tejto skupiny patria aj terénne názvy, ktoré obsahujú osobné mená majiteľov. Niekoľko takých terénnych názvov má slovenský topoformant (H. Górniewicz hodnotí takéto typy ako fonetické substitúcie s dodatkom domáceho – poľského formantu). Domáci topoformant je najvýraznejší v elidovanej podobe osobného mena majiteľa. V Šmilauer takýto typ prevzatých slov hodnotí ako „jména názvuková“ (Šmilauer, 1957, s. 268) a píše, že tento preklad sa

⁵ Ide o podobný proces ako pri vzniku polyonymie zmenou onymizovaného apelatíva (Krško, 1996, s. 139).

najčastejšie využíva v tzv. ľudovej etymológii. Vzhľadom na to, že ide o prevzatie apelatív aj proprií, rozoznávame:

- a) prevzaté slová, v ktorých sa dá určiť apelatívny základ (v zátvorke za nemeckým výrazom uvádzame podobu v bulejnerčine): *Gugel* < *Kugl* (*Gugl*) (e *Kugl* – guľa); *Rik* < *Rücken* (*Rek*) (r *Rücken* – chrbát); *Pišel* < *Büschel* (*Peschl*) (r *Büschel* – ker); *Šlamovka* < *Schlemmer* (*Schlemmer*) (r *Schlamm* – bahno); *Palcová* < *Pelz* (*Pelz*) (r *Pelz* – koža, kožuch); *Šajby* < *Scheibe* (*Schaeb*) (e *Scheibe* – kotúč, plátok); *Vincovka* < *Windsock* (*Winzog*) (identifikovali sme len časť r *Wind* – vietor);
- b) prevzaté slová, ktoré obsahujú osobné meno (pôvodného) majiteľa. Toto meno môže mať elidovanú formu alebo elidovanú formu, ku ktorej sa pridáva formant *-ka* (Krško, 1996, s. 140): *Danková* < *Dankas Grund* (*Danko* – osobné meno + r *Grund* – pôda, zem); *Detiarova* < *Ditters Grund* (*Ditter* – osobné meno + r *Grund* – pôda, zem); *Hanesová* < *Hannes Höhe* (*Hanes* – osobné meno + e *Höhe* – vyvýšenina, kopec); *Štumerova* < *Stummersberg* (doslova *Štumerov kopec*), *Tešnarky* < *Teschner Grund* (*Teschner* – osobné meno + r *Grund* – pôda, zem); *Šlosiarka* < *Schlosser Hannes Grund* (*Schlosser Hannes* – osobné meno + r *Grund* – pôda, zem).

Identické slová sú prevzatia z cudzieho jazyka bez potrebnej fonologickej úpravy, pretože výslovnosť bola veľmi podobná domácemu jazyku. Väčšinou ide o prevzatie apelatívnej lexiky, ktorá sa proprializovala do podoby terénnych názvov, zaznamenali sme však aj prevzatie osobného mena a ojkonyma *Jeruzalem*, ktorým bolo pomenované miesto, kde sa konali procesie. Tento druh proprií tvorí najmenšiu časť z celého súboru dobšinskej toponymie – len 8 slov, čo predstavuje 3,94 %: *Beluš* < *Belusch* (*Belusch*); *Flos* < (v bulejnerčine) *Floos*; *Gápeľ* < (v bulejnerčine) *Gaapl/Gepl*; *Jeruzalem* < *Jerusalem*; *Maseter* < *Massörter* (*Moseatr*); *Špic* < *Spitz* (*Spetz*); *Šturec* < *Stürz* (*Stiaz*); *Truc* < *Trotz* (*Trutz*).

Voľné preklady (H. Górniewicz ich označuje ako úradné zmeny názvov) sú také, pri ktorých nedošlo ani k jednej z predchádzajúcich prekladových zmien. Spojenie pôvodného nemeckého pomenovania so súčasným slovenským nie je žiadne. Takéto názvy mali odlišnú motiváciu ako pôvodné, najčastejšie išlo o tvar, charakter objektu a pod.: *Háj* < *Friedwald* (r *Frieden* – mier + r *Wald* – les, hora, pravdepodobnejšia motivácia však bola z osobného mena); *Plezová* < *Radmackerkamm* (motivácia bola asi z osobného mena, kalk by bol *Kolesárov hrebeň*); *Voňarky* < (v bulejnerčine) *Floarnseifen* (*floarn* – stratit' sa + s *Seifen* – dolina).

Problematika adaptácie nemeckých terénnych názvov do slovenskej toponymickej sústavy je veľmi zaujímavá. V príspevku sme chceli poukázať na rôzne spôsoby prekladu a prispôbovania nemeckých proprií do slovenčiny. Analýza týchto spôsobov by mohla v budúcnosti prispieť k objasneniu výkladov niektorých terénnych názvov pri spracúvaní slovenskej toponymie.

Literatúra

CZOPEK-KOPCIUK, B.: Adaptacje niemieckich nazw miejscowych w języku polskim. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN 1995. 274 s.

ČERNICKÁ, E.: Mikrotoponymia Dobšinej. Diplomová práca uložená na Katedre slovenského jazyka a literatúry FHV UMB. Banská Bystrica: FHV UMB 1998. 69 s.

ČIERNA, M. a kol.: Nemecko-slovenský slovník. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1991. 968 s.

FRÁK, G.: Baníctvo v Železníku. 1. vyd. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, n. p. Košice 1987. 282 s.

GÓRNOWICZ, H.: Die Arten Polonisierung deutscher Ortsnamen im Gebiet von Malbork. In: *Onomastica Slavogermanica*, VII, 1973, s. 75 – 86. (In: CZOPEK-KOPCIUK, B.: *Adaptacje niemieckich nazw miejscowych w języku polskim*. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN 1995, s. 29.)

HANZALOVÁ, L.: Revize pomístního názvosloví po r. 1945. In: *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, 16, 1975, s. 600 – 605.

JURÍKOVÁ, M. a kol.: Slovensko-nemecký slovník. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1997. 855 s.

KANABA, M.: Dobšina, mesto banickej slávy. In: *Krásy Slovenska*, 47, 1970, s. 206 – 211.

KRŠKO, J.: Polyonymia chotárných názvov Muránskej doliny. In: *Slovenská reč*, 1996, roč. 61, č. 3, s. 136 – 141.

LUPTÁK, M.: Deutsche Mundart im Hauerland, unter besonderer Berücksichtigung Kremnitz – Deutsch – Probener Sprachinsel. Diplomová práca uložená na Katedre germanistiky FHV UMB. Banská Bystrica: FHV UMB 1998. 89 s.

MAJTÁN, M.: Z lexiky slovenskej toponymie. 1. vyd. Bratislava: Veda 1996. 191 s.

MALENÍNSKÁ, J.: Německá oronymická apelativa severních Čech a jejich české ekvivalenty (na materiálu Českého středohoří). In: *Acta onomastica*, 1995, s. 138 – 144.

MATEJČÍK, J.: Hauerland na strednom Slovensku. In: *Onymické systémy v regiónech*. Sborník příspěvků z V. semináře Onomastika a škola, konaného 12. – 14. ledna 1993 v Hradci Králové. Hradec Králové: Gaudeamus 1995, s. 129 – 137.

ŠMILAUER, V.: Revise českých pomístních jmen. In: *Naše řeč*, 40, 1957, s. 260 – 277.

VALISKA, J.: Nemecké nárečie Dobšinej. Rimavská Sobota: Gemerská vlastivedná spoločnosť v Rimavskej Sobote 1980. 305 s.

Vlastivedný slovník obcí na Slovensku. II. diel. 1. vyd. Bratislava: Veda 1977. (VSONS)